

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 2

Sobota, 6. januarja 1934

Leto IX

Za odpravo krize

Sredstva, ki zaležejo

V Parizu, kakor so poročali listi, so priredili dne 21. nov. 1933 v katedrali Notre Dame pod vodstvom nadškofa molitve proti krizi. Udeležba občinstva je bila velika. Mi prav ne verujemo, da bi bila kriza delo višjih duhov. Primitivni narodi so sicer verovali, da bogovi prinašajo srečo in nesrečo, ter so jim doprinašali darove, da jih potolažijo ali poprosijo. Gospodarska sila je tista, ki povzroča krizo in ta sila se izraža v politiki kapitalistov ali gospodarstvenega sistema.

Protí krízi je torej treba delati in izpremeniti kapitalistično gospodarsko politiko.

V Zedinjenih državah se je v tridesetih letih povečala produkcija za 230 odstotkov, prebivalstvo je pa naraslo samo za 62 odstotkov. Kupna sila se je že s tem znatno zmanjšala v sorazmerju s porastkom produkcije. In tako gospodarstvo ne more ostati dolgo zdravo. Istotako je po statistiki dognano, da se je pri 13 vrstah delavcev, ki štejejo 22 milijonov oseb, v 39 letih zvišala meza samo za 25 odstotkov. Produkcija se je torej grozovito pomnožila, prebivalstvo in meza pa so napredovale le v manjšem odstotku, zato je tudi moral konzum grozovito pasti in povzročiti katastrofo, ker se je nezdravo razmerje stalno poslabševalo.

To velja zlasti za vse bolj razvite dežele. Zlasti pa za Evropo, ki stoji pred nami kot razvalina s skreganimi človeštvom, z številnimi deželimi mejami, raznimi diktaturami in razrednimi boji. In tudi v tej nesreči ne najdemo izhoda. V zmoti mislijo, da bodo z odpravo demokracije in z brezpravnostjo odpravili zlo, ki je enostavno zlo gospodarske disharmonije.

Na dunajskem kongresu trgovinskih zbornic je nek ameriški podjetnik prav lepo pojasnil. Edvard A. Filene je v priči zastopnikov 45 držav znel v posnetku naslednje:

Znanost in industrija sta se razvili do nepričakovane moči. Čim bolj pa to moč izrabljamo, tem ubožnejši se zdimo sami sebi.

Temeljni problem je, kako razdeliti blago v razmerju s produkcijo.

Tu je treba pričeti delati. Le z izkoriščanjem modernih strojev in pridobljeno silo je bilo mogoče ustvariti take množine blaga, da ne bi bilo treba nobenega uboštva med ljudmi na civiliziranem svetu. Pa to še ni vse. Prav točno je dokazano, da bi se ob novih delovnih metodah lahko odpravilo ne le vse uboštvo, marveč bi se lahko doseglo za človeštvo boljše, privilegirano življensko stanje, kakršnega ni imel noben razred v dobi zgodovine. Kljub temu je nastalo uboštvo po vseh deželah, zlasti onih, ki so znale hitreje ustvarjati vrednote. Vsakdo bi pa moral vedeti, da ne gre za nadprodukcijo, marveč le za preslabo razdelitev blaga. Vsak trgovski dobiček sloni, prej kakor slej, na dovoljni kupni moči množic. Neobhodno potrebno je torej,

da se dvigne kupna moč množic z zvišanjem mezd, s skrajšanjem delavnika, z znižanjem cen, da se izboljša splošno življensko stanje, kjer in kadarkoli zvišana produktivnost to dopušča.

Pripravljajmo se!

Delo za obnovo političnega življenja.

Delavski zaupniki bivše Socijalistične stranke so bili moralno obvezani, poiskati primerna pota, po katerih naj se obnovi delavsko socijalistično politično gibanje v Jugoslaviji. Ti v glavnem tudi tvorijo akcijski odbor, ki ima nalogo pripraviti ustanovni kongres stranke tako z ozirom na zakonite predpise, kakor tudi ustanoviti temeljne točke programa. Program stranke ne more biti bistveno različen od programa razpuščenih socijalističnih strank, pač se bo morala strankina organizacija gibati v okviru društvenega zakona. Nova politična stranka bo formalno nekako odgovarjala bivšim avstrijskim političnim društvom, ki so nam znana iz predvojnne dobe. Take politične organizacije so bile v Avstriji dovoljene istotako z društvenim zakonom, dočim se je ideološko delavsko politično gibanje v najrazličnejših variacijah vršilo vsaj prvotno legalno. Šele leta 1889. se je v Avstriji izvršil velik preobrat v delavskem gibanju. Pokojni dr. Viktor Adler in sodruzi so sklicali v Hainfeldu na Nižnjem Avstrijskem kongres zedinjenja, na katerem se je dosegel sporazum med raznimi strujami in ta sporazum je bil temelj, na katerem je vzraslo mogočno socijaldemokratsko delavsko gibanje v Avstriji, ki pa je obenem pod vodstvom s. Adlerja bilo ideološka matica tudi delavskemu gibanju skoraj po vsem inozemstvu. Močno se je bilo razvilo to gibanje in ima po mnogih državah velik političen vpliv. Ne sme pa nas motiti reakcija v Nemčiji, v Italiji, morda tudi v Avstriji. Zakaj

ideološki temelji delavskega gibanja, ki so bili položeni v dobi petdesetih let in so utemeljeni v gospodarskem sistemu, ne morejo izginiti prej, preden se izpremeni sistem.

to je, se odpravi sistem strahovitega izkoriščanja neposrednih delovnih slojev.

Po tem dejstvu je naše prepričanje utemeljeno, da je sedanja reak-

cija le začasen pojav, ki seveda nima namena, osvoboditi delovne sloje, marveč jih zaslužniti. Reakcija je namreč delo kapitalistične družbe, ki se boji za svoj obstanek. In, ker neče izpreminjati sistema v bistvu, tudi ne more biti trajnejša.

V Avstriji, kakor tudi v Nemčiji in drugod so ilegalne politične stranke že lepe pozneje priznali. Niso jim sicer dali prvotno zakonite podlage, toda, ker so bila gibanja velika, so jih priznavali kar molče in jim niso delali nikakršnih sitnosti kakor izpočetka.

Tudi naša stranka se ustanovi na podlagi društvenega zakona. In, ker imamo to možnost, zakaj bi ne ustanovili stranke. Posvetujmo se o programu, o obliki organizacije ter predlagajmo statut in program oblasti v odobritev, da bo naše politično gibanje imelo praven obstoj. To je danes edino mogoče.

Jasno je že danes, da delavstvo v Jugoslaviji lahko ustanovi stranko, dasi je potrebnih za to lepo število podpisov po raznih okrajih države.

Te podpise bomo lahko zbrali, ker imamo povsod mnogo zvestih pristavšev. Tudi v novo stranko bomo vstopali vsi polnoletni z iskrenostjo v duši, da hočemo v tej stranki sodelovati za povečanje organizacije in nje konsolidacijo. V novi stranki mora vladati enotna ideologija, ki ima predvsem tri naloge:

1. pospeševati ideološko enotnost,
2. z resnobo povečati vpliv nove stranke in
3. popolna emancipacija stranke od tujih vplivov.

Te naloge diktirajo novi stranki razmere, zakaj, kdor se bori za svoje pravice, ki jih nima, ne more sedeti napol v tem napol v onem taboru, ker bi s tem samo dokazoval, da še ni zrel za delavsko razredno gibanje.

Nova stranka mora biti čista, močna, pa bo žela uspehe.

Nove teze ruskega gospodarstva

Druga petletnica.

Izvršni odbor namerava predlagati XVII. kongresu v Moskvi načrt za novo petletnico za dobo 1933 do 1937. Politična naloga druge petletnice bo, dovršitev rekonstrukcije celotnega narodnega gospodarstva. Kolektivizacija se bo še izpopolnila, predvsem se bo pa posvetilo v prihodnjih petih letih pažnjo gradbi umetnih vodnih cest, kar je z ozirom na prostranost Rusije in pomanjka-

nje prometnih sredstev jako važno. Gre predvsem za zvezo med Belim in Vzhodnim morjem in s Kaspijskim morjem. V enaki meri se bo pospeševalo zrakoplovstvo. Uvede se po mestih in deželi obvezen šolski obisk s sedmim letom otroka. Sovjetska vlada upa, da bo po izvedbi te petletnice tehnično in gospodarsko neodvisna od drugih dežel.

Strašna rudniška nesreča na Češkem

V rudniškem revirju Duchcovu na Češkem se je dne 3. t. m. izvršila strahovita eksplozija. Vse zgradbe nekega rova na površini zemlje so se zrušile, zemlja pa vdrla.

Živimo v dobi zlatega preobilja, za uboštvo v njej ni prostora. Živimo v dobi, ko bi si morale množice privoščiti počitek in luksuz, kakor še nikoli.

Kakor je videti, pametne besede kapitalista niso še prav nič zalegle.

Poljska dobavlja premog Italiji. Poljska je sklenila s Italijo pogodbo, po kateri dobavi Italiji 1.6 milijonov ton šleskega premoga.

Poljska dobavlja premog Italiji. Poljska je sklenila s Italijo pogodbo, po kateri dobavi Italiji 1.6 milijonov ton šleskega premoga.

General zasnoval umor Duce

Značilno iz umora rumunskega ministrskega predsednika Duca!

Atentator je izjavljal, da je atentat njegovo delo. Voditelj »Železne garde«, Virgil Jonsescu, je pa izjavil, da je bil umor dogovorjen na domu generala Cantacusine. Sedaj je tudi atentator Constinescu priznal, da je dobil dne 19. decembra ta nalog na domu generala Cantacusnia. Ta general je tudi pisal Ducu, da je z razpustom fašistov podpisal svojo smrtno sodbo.

Sila konzumentov —

ampak organizirana mora biti

V resnici bedast je svet, v katerem živimo. Države se ograjajo druga pred drugo z neprestopnim ozidjem. Na drugi strani pa porabljajo vse pomočke, da bi povečali izvoz. V ta namen imajo posebne metode. Dovoljujejo izvozne premije, manipulirajo z denarno vrednostjo, podpor ne štedijo ter prevzemajo tudi garancije za izvozno industrijo. Vsaka dežela skuša drugo prekositi v dumpingu (podvaliti cenejše blago).

V svrhu pridobitve konzumentov v drugih državah ali v prekomorskih ozemljih, dodeljuje država

podpore in premije, da s tem poceni izvozno blago za inozemstvo.

Po vsem svetu se išče konzumentov. Toda, čeprav narodno-gospodarsko znanje ni posebno razširjeno, si utegne vendarle tudi najbolj zabiti človek končno reči, da tiči v takem sistemu velik nesmisel. Vsaka dežela, ki vodi politiko dumpinga ali se poslužuje neprikladnih pomočkov za pospeševanje izvoza, ima v svoji deželi velik in širok trg. Redoma so to dežele z nizkim življenskim standardom. Lastno prebivalstvo bi rado tisto blago in potrebščine porabilo, s katerimi se pita tuji svet, če bi moglo.

Tu naletimo na nesmisel kapitalističnega gospodarstva. Sedanja kriza je kriza preobilice blaga in obenem premajhne porabe življenskih potrebščine po prebivalstvu. V lastnih deželah nočejo uvideti, da je treba predvsem dvigniti konzum doma. Še danes se namreč ne uvideva, da produkcija nima smisla, če ni konzuma.

Volja in potreba za konzum je tukaj, mora se pa tudi dati za to potrebna sredstva.

Kakšen pomen naj še ima gospodarstvo, če ni konzumentov?

Produkcija, kredit, transport, trgovina in še marsikaj — to vse je dobro organizirano. Na organizacijo sistematično povečanega konzuma nihče ne misli, dasi sta ti dve stvari v najožji medsebojni zvezi. Tesno je v zvezi s konzumom tudi življenski položaj (standard) prebivalstva, kultura in splošni napredek človeštva.

Današnje gospodarstvo sloni na individualistični podlagi privatne lastnine in dobička. Podjetnik se večinoma briga samo za produkcijo z namenom, da mu donaja dobiček, ne pa toliko, kako se blago porablja. Njegov namen ni, preskrbljevati z blagom plasti konzumentov ali v svrhu izboljšanja splošnega blagostanja človeštva, marveč edinole dobiček.

Med podjetnikom in konzumentom obstoja v kapitalističnem, gospodarstvu stalen boj.

Podjetnik je močnejši, ker poseduje produkcijske pomočke in ima tudi v državi več zaslonbe kakor konzument. Podjetniško silo ojačujejo tudi organizacije kartelov in sindikatov, da s tem stališče producentov še bolj utrdijo. V svobodnem kapitalističnem gospodarstvu je regulator cen: ponudba in povpraševanje. S karteli in sindikati pa to merilo odpravijo, ker

cene diktirajo ali pa blago odtegujejo trgu.

Neorganizirani konzumenti so doslej imeli zaščito vsaj v svobodni konkurenci. Konzum se pa tudi omejuje, ker izvozniki po potratnih cenah izvažajo blago, dočim vzdržujejo doma mnogo previsoke cene. In domači konzument nima proti producentu nikakršne zaščite.

Konzument je v dobi preobilice blaga ogromna sila. Ne velja pa mnogo, če gre za konzum blaga v domači deželi. Ta nesmisel se da le odpraviti, če se prepriča podjetnike in vlade,

da so tudi domači konzumenti v stanu porabiti domače blago.

Življenski standard onih dežel, ki uganjajo na svetovnem trgu umazano konkurenco ter obdajajo sebe z visoko carinsko ograjo, je redoma nizok in sposoben, da se zviša. Kapitalistično kramarsko gospodarstvo o tem noče ničesar slišati, ker se organizira zgolj zaradi dobička. Seveda tu ne zadoščajo moralne propovedi, marveč je potreba razviti veliko silo konzumentov, da bo ovrгла pomanjkljivo gospodarsko naziranje.

Ce bi prišla organizirana sila konzumentov do veljave, bi kapitalistično dobičkarstvo ne imelo tako lahkega nosla.

Fašistična pravica v Nemčiji

V procesu o požigu nemškega parlamenta, ki se je vršil v Lipskem, so bili Bolgari Dimitrov, Popov in Tanev oproščeni vsake sokrivde. Sedaj pa izjavlja policijski direktor v Lipskem, da ostanejo vsi trije v zaporu, ker so jako nevarni sovražniki Nemčije. — Za jurista je to jako tehten razlog, ki je čisto zlonameran.

„Lidove Noviny“ o umoru min. preds. Duce

Proti demokraciji i politiki — Posebne razmere v Mariboru

V Beogradu se je nedavno mudil znani češki novinar dr. Rupert Ripka, ki sodeluje pri najvažnejših čeških dnevnikih v Pragi, kateri podpirajo sedanjo vlado, zlasti smernice zunanjega ministra dr. Beneša. Tudi v Beogradu je bil sprejet dr. Ripka pri najvišjih krogih in je potem objavil svoje tozadevne razgovore.

Nedeljske »Lidove Noviny« pa so prinesle pomemben članek dr. Ripke o umoru romunskega ministrskega predsednika Duceja s političnimi razmotirvanji. Dr. Ripka povdarja, da so hoteli prizadeti fašistični atentatorji Duceja predvsem idejo demokracije v državah Male antante, idejo demokracije zapadnih evropskih držav in pa miroljubne namere, ki vodijo politiko držav Male antante, Čehoslovaške, Romunije in Jugoslavije v zvezi s Francijo in ostalimi državami proti Hitlerjevskemu fašizmu. — Člankar povdarja, da so za romunskimi fašisti nedvomno fašisti, iz Nemčije in je treba vsled tega tem romunskim in sorodnim nacionalističnim teroristom posvetiti primerno pažnjo in strogo, preden povzročijo ideji miru nepopravljive škode. Tako vsaj mora gledati na ta žalosten dogodek Čehoslovaška.

In pri nas?

Isto velja tudi za nas. Zlasti v Dravski banovini dobivamo nepre-

stano pod raznimi nacionalnimi krinkami opice italijanskega in nemškega fašizma, ki že popolnoma odkrito kričijo in pišejo, da je treba demokracijo zatirati (n. pr. v Mariboru). Pa tudi s terorističnimi akti so že ponovno poskušali neodgovorni elementi s krinko stoddostnega nacionalizma in vidijo narodno odrešiteljske pohode predvsem v »batinanju« in napadih socialističnega delavstva. Mi smo topogledno že ponovno svarili odgovorne činitelje. Takšni »pohodi« so le povod k terorističnim akcijam, ki lahko končajo ravno tako usodno, kakor v Romuniji. Romunska tragedija je pokazala, da so to največji protidržavni elementi, ki lahko usodno škodujejo državi v notranjosti in zunanjem svetu.

Običajna fraza: »Kako pa se vam socialistom godi v Nemčiji?« mora zginiti iz leksikona opravičila za kritje izpadov histeričnih norcev in biti poprej v svarilo kot v bodrilo. Tako postopanje je potrebno v interesu notranje kot tudi zunanje politike države, kakor to izhaja tudi iz članka »Lidovih Novin«. Ne morejo voditi izvestni ljudje baš v Mariboru svoje posebne notranje in zunanje politike.

Gospodarski program čehoslovaške socialne demokracije

Ukrepi v pomoč delavstvu

Komisija izvršnega odbora češke socialne demokracije je po naročilu izdelala sedaj aktualni gospodarski program v svrhu poživljenja gospodarstva.

Nameravano povečanje kroženja papirnatega denarja ne sme biti ne devalvacija (znižanje vrednosti denarja), niti ne inflacija. Tudi ob množitvi papirnatega denarja za dve milijardi čehoslovaških kron bi zlato kritje znašalo še vedno 30 odstotkov. Če bi gospodarska potreba zahtevala še več papirnatega denarja v svrhu poživitev, bi se smelo zlato kritje znižati največ na 25 odstotkov.

Pomnožitev papirnatega denarja je mogoča samo sporedno z velikopoteznim investicijskim programom.

Dalje zahteva ta program: znižanje obresti, reorganizacijo denarnih vodov, liberalnejše posojilne pogoje narodne banke in hranilnic. Državnim dobaviteljem naj se v gotovini izplačuje zaslužek, ostalo pa v ne-

obrestovanih blagajniških čekih. Ti čeki naj veljajo kot enakovredno plačilno sredstvo za davke in dajatve. Vsi ti ukrepi pa morajo biti bistveni sestavni del velikopoteznega načrta, h kateremu spadajo: velika rentabilna investicijska dela, cenen kredit, cene surovine, postranski material in kartelski proizvodi, skrajšani delavnik, splošen program za kmetijsko produkcijo, načrt za ustanavljanje industrije, priprava organizatoričnih in stvarnih predpogojev za poživitev trgovinske politike.

V tem gospodarskem programu so važni ukrepi, ki utegnejo zbuditi čehoslovaško gospodarstvo iz otroplosti. Vprašanje je le, če ne bo treba predolgo čakati na njega izvedbo.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Doma in po svetu

Državni proračun za 1934-35, ki stopi v veljavo dne 1. aprila t. l., znaša 10.171 milijonov. Leta 1931-32 je znašal 13.210 in 1932-33 pa 11.323 milijonov dinarjev. Izdatki za upravo so se v tej dobi zmanjšali za 10%, za državna podjetja pa 30%. V proračunu je predvidenih okroglo 6914 milijonov dinarjev za državno upravo in 3256 milijonov dinarjev za državne obrate. Finančno ministrstvo računa, da se bodo dohodki iz raznih davkov znižali.

»Slovenec« je šel k nekemu mariborskemu fašističnemu lističu na posodo, pa je napisal idejno prav tak članček kakor on in mu je dal naslov »Združene skrahirane sile...«. Najbrže bo to pri »Slovincu«, ki svoje sile povsod pobira, ker svojih nima, in mu jih tudi nova župnija za Bežigradom ne bo dala. Da si ta listič in »Slovenec« v gotovih slučajih kumujeta, nikogar ne začudi, kdor razmere pozna. Gotovim ljudem bi bilo menda prav, če bi še pri nas dobili svojo Sinajo... Saj povsod radi svoj lonček pristavljajo, kjer jim drugi ogenj zanetijo. Sicer pa nam očitajo, da v osemdesetih letih svojega obstoja ni mogel marksizem rešiti sveta. Ali ga je pa morda rešila katoliška cerkev v dvatisoč letih svojega obstoja?

Inteligence bo vedno več. Na ljubljanskem vseučilišču je v zimskem semestru vpisanih 1945 slušateljev in slušateljic. Lansko leto jih je bilo 1782.

Železniški direktor Klodič, sedaj v Subotici, je bil vpokojen. Maksimilijan Klodič je tudi našim železničarjem dobro znan, ker je služboval v Ljubljani.

KAKOR SOL K JUHL, tako spada Katreiner Kneippovi sladni kavi Pravi Franckov: pridelek!

Razorožitvena konferenca. Dne 15. t. m. pride v Ženevo predsednik razorožitvene konference, da bo pristvoval sejam zveznega sveta. Javno mnenje, da je Društvo narod. potrebno, je zopet življeše. Glede glavne razorožitvene komisije, ki bi se imela sestati dne 20. t. m. pa ni verjetno, da bi mogla poslovati. Henderson sam misli, da so posvetovanja, ki nekaj obetajo, šele v prvem stadiju ter da je treba predvsem podrobnega pripravljalnega dela.

Za izstop iz katoliške cerkve je bila z ozirom na reakcionarno politiko klerikalne vlade v Avstriji uvedena jako živahna propaganda.

Blagoslov nemškega fašizma za književnost. Lipsko je svetovno knjižno tržišče. V letu 1933 je pa nastala tam velika kriza. Leta 1928 se

Tone Maček:

35

Slučaj Kumbergee

Meta se je razgovorila o razmerah pri njih doma, kako sta se seznanila z Janezom, kako dolgo se že imata in kdaj se menita poročiti. Pepca pa ji je zaupala, da se nji godi skoro enako, je najstarejša hči rudarja, ki ima razen nje še pet otrok, da se je izučila šiviljstva in dela sedaj pri neki šivilji in da namerava, če se poroči, sama zaprositi za obrtni list.

»Jaz si tudi mislim potem kupiti šivalni stroj,« je hitela Meta, »bom pa prišla k vam, da mi pokažete to in ono. Vsaj za domačo potrebo bi rada malo znala šivati.«

»Seveda, prav rada vam bom ustregla.«

Medtem so škripali godci, so drseli podplati in bil je vrišč, smeh in preklikavanje od enega konca dvorišča do drugega. Pri sosedni mizi so začeli zateglo peti:

»Pojd' mo na Štajersko...«

Janez je dregnil Meto:

»Se greva malo zavrteti?«

Meta je odločila ruto in je šla z njim. Dvignila sta se tudi Dolfe in Pepca in šla na plesišče. Trpinkina štirinajstletna Lojzka je zavistno zrla za njimi in zaprosila mater:

»Grem malo pogledati, kako plešejo.«

»Le, toda ne potepaj se mi dolgo okrog.«

France ni nič slišal, kako se mu je Trpinka pritoževala čez ta norčavi in lahkomišelnih mladi svet, ki nič ne misli, kaj bo jutri, samo da se danes lahko zabava in denar zapravlja, stari pa naj

potem skrbé, kako se bodo pretolkli skozi ves mesec. France je opazoval samo to nenavadno in razgibano okolje, ki je vrvelo okrog njega in v katerega je tako nenadno zašel. Nikdar še ni bil na taki veselici, vse mu je bilo novo, in zavest, da bo sedaj večkrat lahko tega deležen, ga je navdajala z nekim zadovoljstvom. Da bi le vzdržal, moram vzdržati, si je prisegal. Danes se zabavam še na prijateljeve stroške, prihodnjič se bom lahko že ob svojem. Čevlje si moram omisliti: lahke podvezanke. Tudi jaz bi se rad zasukal takole po deskah. Ali v teh škornjih ne gre, v njih bi bil preneroden; katera bi pa hotela plesati z menoj? Saj bi ji vse nohte potegnil z nog. Saj France je znal plesati. Da. Doma na raznih likofih, ko je bil v sosesčini na dnini, se je naučil valček in polko. Še »štajeriš« bi si upal. Včasih ga je ob nedeljskih popoldnevih tudi sestra doma mikastila in vrtela. Mihec je pa pihal v svoje oglušile orglice, da si je mati kar ušesa zatiskala in jih podila ven. In spomnil se je tudi, da je Mihecu pri odhodu obljubil nove orglice. Pa ga je zaskrbelo: če bo le za vse denarja dovolj: Sebi čevlje in srajco, Mihecu orglice, in če se peljem domov, tudi ne bom mogel iti praznih rok. In hrano bo treba plačati, in stanovanje, in Janezu bo treba povrniti izdatke, ki jih ima zame. Presneta reč.

Že se je njegovo navdušenje ohlajevalo in v njegovo srce se je natihoma prikradla najzvestejša spremljevalka rudarja, skrb.

Dolfe in Janez sta se s svojima spremljevalkama vrnila s plesišča. Meti je zlezla ruto na zatilek. Hitela si jo je popravljati in urejevati razmršene lase. Pepca je bila pod pazduhami vsa

mokra in na njenem hrbtu so se na beli bluzi poznali odtiski Dolfovih prstov.

Meta je bila vse židane volje in je kar sama predložila Francetu:

»Prihodnji valček, pa greva midva. Kajne, Janez, da smem?«

»I seveda, saj smo domači.«

»Ne bo nič, Meta, glej, imam škornje. Bi te steptal.«

»Nič ne de. Pri nas doma tudi v škornjih plešejo.«

Potem se je obrnila k Janezu: »Poglej, koliko je že na uri?«

»Polpetih.«

»Bom morala kmalu odriniti. Ob šestih vozi vlak.«

»Saj lahko tu ostaneš. Boš pa pri meni spala,« ji je hudomušno predložil Janez.

»Kaj pa še. Še tega bi bilo treba,« se je odrezala Meta, »Tega bo še pozneje več ko dovolj. Če me nocoj ne bo, so mi rekli doma, mi sploh ni treba več priti.«

»No, pa kaj zato.«

»Ne, ne, naj se zgodi, aji pošteno, kakor je navada pri spodobnih ljudeh.«

Trpinka, ki je prisluškovala njunemu pogovoru, je pri tem strupeno ošinila svojo bodočo sinjaho, češ, kako pa vidva? in je že odpirala usta, da ji to tudi pove, vendar se je premislila in je začela oštevati hčer, ki je ravno zopet prišla k mizi, kod se vedno potepa.

»Ti bom že pomagala, tak froc, pa bi že rada hodila plesat? Tu sem sedi in se mi ne premakni.« (Dalle prihodnjič.)

je izvozilo iz Nemčije za 284 milijonov mark knjig in časopisov, v letu 1933 še za 125 milijonov mark. Ustavljenih je bilo doslej 2000 nemških strokovnih listov ter je postalo 15.000 oseb nezaposlenih. V nevarnost je pa še 2000 strokovnih listov. Tudi vlada sama se premalo ozira pri naročilih na Lipsko. V teh razmerah mora propadati grafična stroka in splošna kultura.

Na Češkem preganjajo sodnike in državne pravdnike — nacije. Poročali smo že večkrat, kako v Čehoslovski z vso energijo in tudi s primerno strogošću čistijo državne urade modernih »nacionalističnih« elementov, ki se po vzgledu Nemčije in Italije ogrevajo za močno roko in boj proti demokraciji. Kulture česki narod pa po svoji ogromni večini dobro ve, da je posebno za male narode fašizem in vse, kar je z njim sorodno, poguben. Zadnji čas so odpustili celo vrsto takih elementov iz železniške službe. Te dni pa poročajo, da so bili iz istega razloga disciplinirani tudi češki in nemški sodniki in državni pravdniki. Nekaj so jih premestili, druge upokojili. Nek višji sodnik se je radi upokojitve iz tega razloga pritožil na vrhovno sodišče, ki pa je njegovo pritožbo zavrnilo in spremenilo odlok v toliko, da je izreklo nad tem sodnikom celo kazen odpusta iz službe. Prvemu državnemu pravdniku, ki so ga premestili kazensko iz Rajhenburga v Češko Budjevice, so očitali udeleževanje v nacionalističnih organizacijah in njegovo pogodovanje »nacionalistov«, ki so pisali proti demokraciji. Če bi v Romuniji pravočasno tako postopali, bi si najbrže prihranili usoden akt terorizma »nacijev«.

Urno s pepelom pokojnega Lučaarskega so dne 2. t. m. shranili v za to prirejeni shrambi v kremelskem zidu.

Nova tovarna za letalske motorje se bo gradila v Rusiji. Vsi potrebni stroji za opremo te tovarne bodo dobavljani iz Zedinjenih držav, katerih vlada je na to že dala svoj pristanek. Z lastno produkcijo aeroplanskih motorjev se bo sovjetska Rusija s svojim letalstvom popolnoma osamosvojila.

Sporazum glede Dardanel med Turčijo in sovjetsko Rusijo je bil te dni sklenjen. Turčija dovoljuje sovjetski mornarici prost prehod skozi Dardanele. V slučaju vojne bo Turčija Dardanele z minami zaprla, tako da inozemske ladje ne bodo mogle v Črno morje, da bi napadle Rusijo. Zato pa bodo Rusi lahko vso svojo črnomoško floto prepeljali na Daljni vzhod.

Grmovje v globeli

Pri nas imamo ljudi, ki v svojem nadlistu na pol strani napišejo »Delavski vestnik«, pa menijo, da so že polno legitimirani zastopati delavstvo. Na izvešek pa postavijo kot svrhu podjetja: boj proti marksizmu in zagovor stanovske države.

Če ne moreš pobijati razrednega boja drugače, pa napiši: »Opozorilo.« Pod tem naslovom objavlja »Ljubljanski škofijski list« z dne 2. decembra: »List »Mladi plamen«, delavski mladinski list, zavzema že dalje časa tako sovražno razredno stališče, da se nikakor ne sklada s krščanstvom. Zato se ne more več prištevat med krščanske liste.« In s tem stanovska država že stoji!

Če opozicije v lastnih vrstah ne moreš več krotiti, ji kar priplepi na čelo madež »marksizma« ali boljševizma, reci ji da je puhla, pa boš rešen. Spet boš gospodar v lastni hiši.

Če Ti preveč pristašev uhaja in noče več slediti Tvoji dvatisočletni nezmotljivosti in nepopustljivosti, potem zatrobi »rückzug«, pokliči vse svoje bojovnike nazaj pod varni krov in izjavi, da si storil to zaradi kritične situacije. Prepričan si lahko, da Ti bo ta vzrok umika verjel sleherni! Kriza je kriza, pa jo postavi kakor hočeš.

Če politično ne moreš naprej, ugotovi, da je v nevarnosti vera pa skleni konkordant. Če je to italijanski črnosrajnik ali nemška rjava srajca ali pa boljševiška peteročlana zvezda, na katero si prej pošiljal ogenj in žveplo, nič ne de. Samo, da je konkordant!

Če Ti v znamenju konkordata pošiljajo v koncentracijske tabore ali v ječe Kristusove namestnike, potem kriči: »Naj kar bo, samo da napredujemo in smo s »Führerjem« v konkordatu! Da le marksiste hudič jemlje!«

Če se hočeš ljudem prikupiti, potem obsoj marksiste za popravilce človeškega reda, sam pa si napiši na čit: »umaknite odredbe za saniranje socialnega zavarovanja, vrnite zaplenjena veleposestva!« In ovčice bodo letele na kup, brez zaščite zakona, pod tlako granda in plemiča in vseh vrst knezov.

Če pa vse skupaj ne gre, potem greš lahko neka tisočletja nazaj, prineseš iz muzejev papirje, orumenje in zastarele, polne pravljice in bajk, pa sestaviš knjigo. Daš na knjigo letnico, ki Ti pade na misel, potem pa razglašaš: »Nezmotljivo in nepopravljivo, večno veljavno za vse narode in dežele.« In z ognjem in mečem vsiljuješ to ljudem.

Pa še hočeš, da bi se Ti svet smejal. Saj se mu gabi!

Ljubljana

Nevarnost okuževanja ran v bolnici

Primarij dr. Černič je nedavno objavil v »Zdravniškem vestniku« obširen članek o nevarnosti okuževanja ran v bolnici. Ljubljanske bolnice, v katerem prihaja do zaključka, da so zakrivile okuženje umrlih bolnikov edino zastarele naprave tega oddelka in da je treba čim prej zgraditi nov, moderen kirurški oddelak.

Ta teden pa se je oglašil v »Zdravniškem vestniku« prejšnji primarij g. Dr. Derganc, ki je odkril v svojem članku o »Žrtvah kirurškega oddelka« še strahotnejšo sliko in samo potrdil domneve dr. Černiča. Dr. Derganc pravi, da je opazil na tem oddelku že leta 1919 med 95 bolniki 24 septičnih, ognjenih primerov in je že takrat predlagal, da se poslopje dvigne za eno nadstropje, ali pa se zgradi novo poslopje, če da je v tedanjem neredu in v takih pogojih kirurškega oddelka vsako uspešno zdravniško delo nemogoče.

Okužen zrak v vseh prostorih.

Primarij bolnice so baje tudi že decembra 1930 predložili banski upravi načrt za zgradbo novega kirurškega oddelka, v katerem so med drugim opozorili v pojasnilo nehygieničnih razmer na tem oddelku na rezultate preiskave Državnega higijskega zavoda. To mnenje pravi med drugim:

»Po preiskavi je smatrati zrak v vseh preiskanih prostorih za okužen, ker je prenašal z gnojnimi koki. Možnost infekcije rane je po stafilo- in streptokokih vsikdar

podana. Kakovost preiskane zraka ni primerna za aseptično kirurško delo. Okuženje zraka je povzročeno po nepravilni uporabi prostorov, kakor tudi po nepravilni razmestitvi. Nadaljno nevarnost okuževanja ran more sprečiti edino temeljita preuredba prostorov.«

Za življenje delavcev in kmetov gre.

Primarij so nadalje opozorili vlado, da mora naša država kot kmetijska in delavska skrbeti pred vsem za kmeta in delavca v najtežjih urah njegovega življenja, to je ob času bolezni.

To so strašne stvari, ki jih ugotavljajo naši vodilni zdravniki. Prizadet pa je predvsem naš delavec, ki se ne more izogniti temu pogubnemu kirurškemu oddelku s tem, da bi si plačal zdravljenje v sanatoriju, ali da bi šel v oddaljeni Zagreb, kakor to delajo premožnejši sloji.

Očitki primarijev dr. Derganca in dr. Černiča, ki smo jih mogli le kratko objaviti, so strahotni. Ljubljanska bolnica pa je ves čas v tem stanju.

Maribor

Delavec ne — »narodni« podjetnik se sme družiti z Nemci

Ob volitvah v Delavsko zbornico je bil med najvnetejšimi poborniki plave liste od podjetnikov gospod Močivnik, lastnik izdelovalnice ovratnikov. Sedaj pa pripravlja g. Močivnik tekstilno tovarno svile, za katero se gradi poslopje v Radvanju. Že vnaprej pa je nedavno narodno navdušeni gosp. Močivnik raznašal, da bodo sprejeti v to tovarno samo »narodni« delavci. To je zabičeval gosp. Močivnik v družbi svojega zastopnika — nemškega advokata. Razven tega zvemo, da tvorijo Močivnikovo družbo pri novi tovarni še sledeči mariborski Nemci, ki so

gotovo tudi vsi člani »Kulturbunda«: gg. Hausmanninger, ing. Himmler in hišni posestnik Berthold. Slovenec je v tej družbi še g. Kaučič in tvorijo torej Nemci večino. G. Močivnik, kakšen je občevalni jezik v tej Vaši družbi? Toda — takšna vprašanja veljajo v Mariboru samo za porletarijat, kaj ne? — V tovarno pa le sprejemajte samo plave. Garantiramo Vam: kakor hitro bodo zapeli stroji in bodo izplačane prve sijajne tekstilne mezde, bodo vsi delavci — rdeči, tako gotovo in ob sebi umljivo, kako zginejo piščanci pod kolklo, če se bliža jastreba. Delavska kri ne siali.

novi sestavilo: vsled tega se bodo v konstripcijskem uradu mestnega načelstva na Slomškovem trgu 11 od 10. jan. do 5. febr. 1934 sprejemale stranke le od 11. do 13. ure.

Posnemajte! Neimenovani je daroval za tiskovni sklad Din 10.—. Iskrena hvala!

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Za šolska deco kupujte le pri nas na Slomškovem trgu št. 6, trgovina Ljudske tiskarne d. d.

Zagorje ob Savi

Obljubiti in storiti je dvojje. Pred nekaj meseci je uslužbenec g. H., zaposlen v Prekmurju, naprosil nekatere zagorske demokrate, da bi mu dali zagotovilo za sprejem v občinsko zvezo, če dobi jugoslovansko državljanstvo. Omenjeni je bil v Zagorju rojen, je obiskoval celo dobo ljudsko šolo v Zagorju in bival v Zagorju do časa ko je odrasel. Pozna ga večina zagorskih prebivalcev. Ob času preobrata, ko se je sesula stara Avstrija, je bil zaposlen v Gradcu, ker se je bal, da izgubi tam službo, je optiral za avstrijsko državljanstvo. Pred nekaj leti pa je prišel nekam v Prekmurje v službo. Vsled tega bi si rad pridobil jugoslovansko državljanstvo in se je potrudil k našim gospodom demokratom, ki seveda prav radi za delavca kaj store, če ne drugače, pa z obljubami. Tako se je tudi tukaj zgodilo. Na občinskem zboru dne 20. decembra 1933 je bila prošnja g. H. v razpravi. Zastopnik g. H. je bil

pred par dnevi pa je vprašal brat tega delavca, ki biva v Ljubljani, kaj je z bratovo prošnjo, nekega našega sodruka. Ko mu je ta sporočil, da je prošnja odklonjena, k

Če si z naročnino v zastanku, jo poravnaj takoj! Pomisli, da se morajo delavski listi vzdrževati izključno z lastnimi sredstvi. ---

Ptujsko delavstvo in mestni občinski proračun

Ptuj, dne 1. januarja 1934.

Da bo vsakdo vedel, kakšno je naše stališče do občinskega proračuna, priobčujemo spomenico s. Gabriela, ki jo je predložil na proračunski seji. Na žalost je ostal s. G. osamljen, dočim so vsi ostali glasovali za proračun. Delavstvo si naj zapomni to glasovanje in naj ne pozabi tistih, ki ljubijo njegov denar.

Spomenica glasi:

»Smatram za potrebno, da v splošnem interesu pradam svoje mnenje in predloge k temu proračunu.

Iz vseh postavk je razvidno, da gospodarska kriza vedno hujše pritiska. Ublažiti je pa ni mogoče samo z dobro voljo ali celo s sklepi, ki ugledu in gospodarstvu občine nesporno več škoduje kakor koristijo.

Smatram, da

ni oportuno, ako se štedi na račun delavskih plač.

Dotaknem se le izgube avtobusnega podjetja in vztrajam še danes na tem stališču kot sem ga zavzel na zadnji tajni seji, da ostanejo

delavske plače neokrnjene

in ponovno protestiram proti odpustu Volknerja, njegovega sina in Cajnkota. Ne morem soglašati s tem, da se je mesto strojnika oddalo sinu premožnega posestnika, medtem ko je več ubožnih kvalificiranih moči na razpolago.

Apeliram na občinski svet, da se plače delavcem ne znižajo ter odpusti prekliche. Obžalovanja vredno je, da se občina ni držala zakonitega delovnega časa in da je moralo vsled tega priti do plačevanja nepotrebnih stroškov. Enako je z drugimi odškodninskimi tožbami, katere je naša občina izgubila kljub svojim dobrim pravnim nasvetom.

Vsled velike brezposelnosti in slabih plač obrtnikov, delavcev in nameščencev vztrajam še enkrat na tem;

da se najemniški vinar ne zviša

in predlagam, da ostane po starem, ali pa da se uredijo štiri kategorije, t. j. do 200 Din 6 odst., nad 200 Din 8 odst., nad 300 Din 12 odst. in nad 400 Din 16 odst., eventuelno 20 odst. pri najemninah nad 500 Din.

Gospodje občinski svetniki naj upoštevajo, kako težak je obstoj delavcev in revnih slojev, katerim je vsako, četudi najmanjše zvišanje neznosno breme.

Potrebno kritje bi se dalo dobiti

s posebnim davkom na premoženje,

kakor sem že to ob priliki lani predlagal. Oni, ki živijo v vsem izobilju, naj bi pač več prispevali.

Radi zgodnje zime in vidnega naraščanja brezposelnih sem tudi

proti tako občutnemu znižanju lon-
da za pomoč brezposelnim

(od 25.000 Din na 10.000 Din), kajti bojim se, da ne bi spet ta dotacija iz banovinskega sklada v znesku Din 10.000.— ostala le na papirju.

Ako je potreben kredit za glasbo in umetnost, mora biti kredit tudi za lačne in bose, ki niso po lastni krivdi brez dela. Občinski svet naj takoj nanovo razpravlja o najetju posojila

za tlakanje Dovoze in Ljutomerske ceste ter kanalizacijo.

Od obljub pač delavstvo ne more živeti in v svesti si dolžnosti do socialno šibkejših ter nezaposlenih moramo najti sredstva in delo pomoči potrebnim.

Zaenkrat se sicer zaposluje okrog 30 brezposelnih, zaposlitve potrebnih pa je gotovo še veliko več.

Priporočamo, da mestno načelstvo podvzame primerne korake v slučaju nameravane ustavitve obrata v Petoviji.

Ako je potrebno zvišanje postavk za požarno brambo in bogočastje, in je nanovo določen Din 5000.— za narodne organizacije, predlagam, da se da tudi nekaj Splošni delavski strokovni in kulturni zvezi, ki nikakor ni kako protidržavno društvo, temveč deluje v okviru istih jugoslovanskih zakonov. Mi nismo državljani druge vrste, saj smo že pod bivšo Avstrijo visoko cenili jugoslovansko idejo in tudi v naši državi nečemo, da bi se nas zapostavljalo za onimi, ki imajo danes polna usta nacionalizma.

Končno povdarjam: ne samo nacionalni, temveč tudi socialni moramo biti vsi, ki smo za dobrobit vseh občanov.

Ptuj, dne 21. decembra 1933.

Sport

Alpski smuški tek na daljavo Smrekova—Crna (ca. 12 km) priredi 6. januarja t. l. Olepševalno in tujsko-prometno društvo v Crni. Pravico tekmovalnosti imajo vsa društva, klubi in posamezni smučarji. Ustmena prijava pri koči je Din 10.—. Razdelitev nagrad in odlikovanj bo združena z zabavnim smuškim plesom. Za dame je krajša proga.

Nenapadalni pakt med Jugoslavijo in Bolgarijo je po izjavi sofijskega lista »Zora« predmet pogajanj, ki se bodo v kratkem povoljno zaključila.

Podivjanost v Ameriki narašča. V letu 1932 je bilo v Zedinjenih državah ameriških linčanih 10 oseb, leta 1933 pa 47 oseb.

Dva milijona kilogramov rži so uničili

Zgodilo se je to v srednji Evropi, in sicer na Čehoslovaškem. Poslanec Krumpke je vprašal vlado, če ve, da so v žitnih skladiščih v Teschen-Alstadt uničili 200 vagonov rži, čeprav strada narod ter je zlasti v severočeških pokrajinah velika beda, kakor v steklarskih ozemljih Haida-Steinschöna, Zwickau in Georgswald. Pomožne akcije in javne korporacije v teh krajih sploh ne vedo, kako bodo preskrbele nezaposlenim kruha in obleko. Če bi se bila ta množina žita dala na razpolago nezaposlenim, bi zaradi tega ne trpel ne konzum in ne cene, ker nezaposleni itak niso konzumenti. Tako početje kapitalistov mora omajati tudi zaupanje v vlado. V skladiščih, ne le v omenjenem, ampak tudi, kolikor mi je znano, tudi v Kralupi, Plznu in drugod, ki ga čaka ista usoda.

Vprašam, jeli hoče vlada odrediti, da se to žito dodeli navedenim in drugim gladovnim krajem v državi za prehrano nezaposlenih?

V tem skladišču in drugih pokvarjajo žito za človeško uživanje ter ga prodajajo za krmo živali, češ, da hočejo s tem pospeševati kmetijstvo.

Ob istem času, ko v živilskih skladiščih uničujejo žito, žal, izjavlja vlada, da bednim nezaposlenim za božič niti krompirja ne bo mogla dodeliti. Vršni se vse to ob času, ko apelirajo občine in razne pomožne korporacije na javnost, da naj zbira denar, živila, obleko za nezaposlene,

ki v tej grozni zimi trpe silno bedo. Spričo vsega tega uničijo vpricho oblasti prešerni kapitalisti dva milijona kilograma rži.

Kako je prišlo do tega. Žitni magnati pokupijo tudi na Čehoslovaškem žito, da ga izvažajo in prodajajo doma. Nakupili so ga celo več kakor so ga potrebovali in po zmerni ceni. Del žita so določili za izvoz po jako nizkih cenah, da izpraznijo domači trg in obdrže s tem visoke cene doma. Toda cene žitu na svetovnem trgu so silno padle. Za izvoz določeno žito je padlo na četrtino nakupne cene, tako, da se izvoz niti ob vpornosti eksportnih premij ni več izplačal. Ostalo jim je torej samo dvoje: ali znižati cene, da blago doma prodajo, ali pa uničiti žito, kolikor se jim ga zdi preveč, da tudi cene žitu ne bodo padle. Za krmila iz žita dobe nekaj, ostali pridelek žita pa bodo dalje prodajali po oderuških cenah. To pač »gospodarstva« nič ne briga, jeli imajo državljani kaj jesti ali ne.

Odločili so se torej za visoke cene in za uničenje nujno potrebnih živil za stotisoče gladnih sodržavljanih.

»Vse uničeno blago je bilo zaplato«

Mežiška dolina

Nadaljevanje predavalnega tečaja. V nedeljo, dne 7. t. m., se bo nadaljevalo s predavanji v okviru predavalnega tečaja. Govoril bo s. Eržen: O tisku.

Razno

Lunačarski je umrl. Dolgoletni bivši sovjetski komisar za prosveto, Anatol Vasiljevič Lunačarski, je v noči od 26. na 27. decembra 1933 v Mentonu na Francoskem umrl. Rojen je bil 1875. leta v stari ruski plemiški rodbini in je užival dobro vzgojo, vendar se je že kot dijak pridružil socialističnemu gibanju. Bil je vsestransko izobražen, izredno inteligenten in navdušen oboževalec umetnosti in prosvete, zato ga je novi režim tudi izbral za prosvetnega komisarja, katero funkcijo je opravljal dolgo vrsto let. Njemu se je zahvaliti, da vihar ruske revolucije ni uničil bogatih ruskih muzejev, galerij in knjižnic in je prizanesel ruskim kulturnim ustanovam, ki so prešle v last novega režima, da so ostale skoraj nepoškodovane. Še v toliko osovraženi carskih palačah je ostalo vse na svojem mestu. Kot komisar za prosveto je imel težko nalogo, da preuredi šolstvo na novi socialni podlagi in ga prilagodi novi ideologiji. Pod njegovim vodstvom je bila izvršena ločitev cerkve od države in je bil likvidiran analfabetizem. Posebno ljubezen pa je posvečal razvoju ruske, nove umetnosti in nove literature: podpiral je mlade, nadbudne umetnike in pisatelje, podpiral je gledališče in literarne krožke, pod njegovim vodstvom se je ruski proletarijat seznanjal z zapadno literaturo. Ni samo poznal skoro vso svetovno literaturo, tudi sam je mnogo pisal, zlasti mnogo dramskih del. Zadnja leta se ni vsem strinjal s Stalinovo politiko, zato je bil kot komisar odstavljen in imenovan profesorjem na umetnostni akademiji v Leningradu. Z obnovitvijo diplomatskih odnosov s Španijo je bil imenovan poslanikom

v Madridu. Na poti tja ga je prehitela smrt. Z njim je umrl eden zadnjih boljševiških plemičev.

Ne maramo tuje zemlje, a tudi svoje ne bomo niti za en meter nikomur odstopili, je izjavil Litvinov v svojem govoru na kongresu izvršilnega odbora sovjetov. Smo za ohranitev miru, kar smo doslej še vedno in ob vsaki priliki dokazali. Zato smo tudi proti reviziji obstoječih meddržavnih mej, ker vsaka taka revizija vsebuje nevarnost vojnih zapletov. Tudi z Nemčijo želimo obnoviti prijateljskih odnosov, kakor so obstojali do nedavna, žal da agresivni in bojevit nacionalno - socialistični režim to onemogočuje. Ob Amurju stojimo budno s puško ob nogi in pazno sledimo za vsemi kretnjami Japoncev. Tudi z njimi želimo živeti v mirnih sosednjih odnosih, zato smo jim ponudili sklenitev medsebojne pogodbe o nenapadanju in vzhodno sibirsko železnico v odkup, čeprav doslej brez uspeha. Hočemo spoštovati pravice Japoncev, zahtevamo pa tudi, da oni naše pravice spoštujejo. Predvsem se pa zanašamo na našo lastno obrambeno moč, kateri bomo posvečali vso pažnjo, da nam bo nudila najboljše jamstvo naše sigurnosti.

Delavski pravni svetovalec

Sodba za pokojnine odpuščenih železničarjev Čanžeka in Lekša

Sum kaznjivega dejanja (komunizma) še ni razlog za odpust

Tudi nezakriviljena aretacija ni razlog odpusta

§ 239 t. 3 obrtnega zakona — § 18 t. e delovnega reda juž. žel.

Zadnjič smo kratko poročali, da je bil Državni sklad obsojen na plačilo pokojnine (takozvane »provizije«) bivšima železničarjema Andreju Čanžeku in Antonu Lekšu, ki sta bila dne 12. marca 1930 kazensko odpuščena v delavnici državnih železnic v Mariboru.

Sodba okrajnega sodišča v Ljubljani vsebuje v svojih razlogih zelo važne ugotovitve glede neupravičenega in neutemeljenega odpusta delojemalca, ki veljajo tudi za razlogo odpustnih določil novega obrtnega zakona, posebno § 239.

Radi tega objavljamo najvažnejše navedbe in razloge iz teh sodb dobesedno.

Kaj pravi tožnik?

Andrej Čanžek je bil v službi južne železnice in potem v delavnici državne železnice od 1. oktobra 1913 naprej in je ves čas plačeval prispevke v »provizijski« (pokojninski) fond. Dne 12. marca 1930 je bil tožnik s šestimi drugimi železničarji aretiran radi suma komunizma, nato obtožen po zakonu o zaščiti države in je bil oproščen z razsodbo okrožnega sodišča, ki jo je potrdil Stal sedmorice v Zagrebu. Dne 6. septembra 1930 je bil tožnik zopet izpuščen na prosto. Dne 12. marca 1930 je bil tožnik brez navedbe razloga pri železnici odpuščen iz službe, in sicer vsled tega, ker je bil aretiran radi suma komunizma. Prošnje za ponovni sprejem v službo so bile odbite. Železniška uprava se je sama zavedala, da sama preiskava radi suma komunizma še ni zadosten razlog za odpust, ker je pozneje soobtoženega Ivana Pšeničnika zopet sprejela v službo. Ker tožnik ni dal povoda za kazenski odpust, mora železniška uprava plačevati iz provizijskega sklada pokojnino.

Kaj je ugovarjala železniška uprava?

Odpust tožnika je bil upravičen, ker je okrožno sodišče v razlogih oprostilne razsodbe izrecno povdarilo, da obstoja glede oproščenih, torej tudi tožnika, še vedno utemeljen sum komunizma. S tem, da je tožnik sumljiv komunizma, je pa sam povzročil, da je bil aretiran in zato ni mogel priti v službo. Zato je bil tožnik po § 18 t. e delovnega reda juž. žel. opravičeno odpuščen, ker službe ni vršil in je morala železnica najeti druge delavce.

Kaj določa § 18 t. e) delovnega reda? § 239 t. 3 o. z.).

V razumevanje zadeve navajamo določilo § 18 t. e) delovnega reda, ki odgovarja t 3 § 239 sedaj veljavnega obrtnega zakona:

»Delavec se more odpustiti takoj brez odpovedi, če je neupravičeno zapustil delo, ali ni prišel na to delo brez veljavne opravičbe, ali če kljub ponovnim opominom krši ali zanemara dolžnosti.«

Razlogi sodbe:

»Predčasen odpust iz razloga § 18 delovnega reda je smatrati za kazenski odpust, v katerem primeru potem delavcu v smislu § 15 provizijskega statuta ne gre provizija.«

Če je tožena stranka morala vsled tožnikove aretacije najeti drugega delavca, ker tožitelj ni mogel na delo, potem bi morala tožitelju službo odpovedati, in gre v tem primeru tožitelju provizija. Ni ga pa smela toženka kazensko odpustiti iz službe.

Aretacije

ni mogoče podrediti pod t. e § 18 del. reda. Tožena stranka niti sama ne trdi, da bi tožnik zanemarljivo najeti drugega delavca, ker zapustil službo. Ona le uveljavlja, da tožnik ni prišel na delo vsled aretacije, ki jo je sam zakrivil. Za podreditev zapustitve službe ali izostanek od službe pod t. e § 18 del. reda pa je potrebno, da je usmerjeno delavčevo hotenje na to, da zapusti službo neupravičeno, ali da ne pride na delo brez zadostnega opravičila. Takega hotenja pa ni v slučaju aretacije. Tukaj delavcu prav nič ne pomaga njegova dobra volja, da bi prišel na delo, ali pri delu ostal, ampak se mora le pokoravati odredbam varnostnih in sodnih organov. Ima le pravico do pritožbe radi zapore in pravico do prošnje za izpustitev. Tožnikove prošnje za izpustitev pa so bile zavrnjene. Zato mu je morala tožena stranka izostanek iz službe opravičiti. Stališče tožene stranke bi lahko privedlo do nemožnih posledic, da bi vsakega delavca, ki bi se mu zgodila nesreča, ki bi jo zakrivil s kako neprevidnostjo, lahko odpustila iz službe, sklicujoč se na § 18 e del. reda, češ, nesrečo si sam zakrivil, sam si kriv, da si moral v bolnico, zato ti tvoje izostanka ne opravičim.

Gre pa zato, ali je delavcu možno, ali ni možno priti v službo in le takrat, kadar bi bilo delavcu objektivno možno priti v službo, se mora delodajalcu prepustiti, da presodi, ali je izostanek delavca opravičljiv. Kjer je pa delavcu objektivno nemožne priti na delo, tam delodajalec nima pravice iz tega razloga odreči opravičilo.

(Dalje prihodnjič.)

Mi varujemo Vaše zdravje!

Naši

zajamčeno

nepremočljivi

HUBERTUSI

**varujejo Vas pred
dežjem in mrazom.**

TIVAR-OBLEKE.

Poverjenišтво Maribor
Saveza Grafičkih Radnika-ca Jugoslavije

javlja žalostno vest, da je njegov član in večletni neumorni funkcionar

Robar Tomaž
strojni stavec

v sredo, dne 3. januarja 1934 ob 17. uri po kratki in mučni bolezni v 42. letu preminul.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v soboto, dne 6. januarja 1934 ob 15. uri iz mestne mrtvašnice na Pobrežju.

Člani in članice naj pokojnika spremijo na zadnji poti.

Ohranimo mu časten spomin!

V MARIBORU, dne 3. januarja 1934.